

Föredrag om hundars ursprung och naturliga beteende av Ingrid Tapper

Text och foto: Lotta Arborelius

Ingrid Tapper är etolog och författare och har skrivit åtta hundböcker. Jag kommer här att presentera ett sammandrag av Ingrids föredrag om hundars ursprung och naturliga beteende som hon höll på klubbens årsmöte i Tullinge.

Ingrid började sitt föredrag med att diskutera varför två så olika arter som människa och hund har valt att leva tillsammans. Om man tittar över hela världen har i princip alla olika folkslag hundar. Det mest troliga är att vi valt att leva tillsammans därför att det gynnar bägge arterna; hundarna fick matrester som människan lämnade efter sig och människorna använde hunden vid jakt. En anledning till att människan började använda hundar till jakt kan vara att vi jagar på liknande vis, dvs. många individer som tillsammans lägger ner ett byte som är större än oss själva.

När uppkom hunden är en annan fråga som Ingrid diskuterade. Från arkeologiska fynd har man föreslagit att hunden är ca 15.000 år gammal. Men det finns forskare som tror att hunden är uppemot 200.000 år gammal. Genetiska studierna av flera hundrasers och vargars DNA visade att alla hundraser verkar härstamma från en östasiatisk varg. Eftersom normalstorleken för hund är ca 20 kg, dvs något större än Shiban, och alla raser varierar från denna vikt kan hunden inte härstamma från den nordiska vargen som är mycket större. Ingrid berättade också att de finns de forskare som tror att det funnits en "urhund", som man ännu inte hittat rester efter, och att hunden alltså inte skulle härstamma från vargen. Om man jämför varg och hund så skiljer de sig på flera sätt: vargen skäller i princip aldrig, de har inga svettkörtlar under tassarna, de är mycket svåra att tämja, har kort socialiseringsperiod, blir stressade i fångenskap och de är svåra att lära.

Därefter gick Ingrid in på att redogöra för flockstrukturen hos varg. En vargflock består av ett alfapar och ett antal s.k. hjälpare, vilka kan vara syskon till alfaparet eller äldre valpar till dom. I periferin av flocken finns ibland s.k. omegadjur. Dessa är på väg att lämna flocken för att bilda egna flockar och blir då alfadjur. Ingrid påpekade att alfadjuren inte har slagits sig till sin position och att alla i flocken inte vill ha högre rang. Så om något händer något av alfadjuren, eller båda, kommer flocken att upplösas. En intressant sak som Ingrid berättade är att valparna i flocken har hög status och tillåts ha det, t.ex. har de hög svansföring och de tillåts att vakta sin mat.

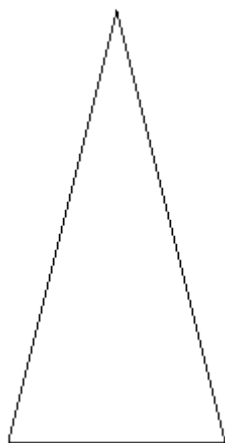
Ingrid visade upp bilder på en hundhjärna och en människohjärna. Vad som fr.a. utmärker hundens hjärna är att luktbulben är mycket välutvecklad, medan den hos människa är förhållandevis liten. Detta är inte så konstigt mot bakgrund av att hunden fr.a. orienterar sig utifrån lukter. En annan skillnad mellan hund- och människohjärna är att den främre delen av hjärnan (frontalloben) är mycket större och mer utvecklad hos människa än hos hund. Denna del av hjärnan används bl.a. när vi planerar för framtiden. Utifrån detta kan man anta att hundar saknar förmåga att planera och Ingrid påpekade också att vi inte skall tolka in för mycket i vad hunden gör och inte gör. T.ex. är det knappast troligt att hundar kan planera och utföra handlingar enbart för att förgrymma oss. Eftersom hundar jagar i flock är det väldigt viktigt att de kan kommunicera med varandra, därför är de områden i hjärnan som används vid kommunikation och språk välutvecklade hos hund. Ingrid berättade att man kan jämföra en hund med en 2-åring utan det talande språket.

Sedan gick Ingrid in på att beskriva jaktsekvensen och hur mycket tid och energi som hunden lägger på de olika beteendena under jakten. Schematiskt ser det ut så här:

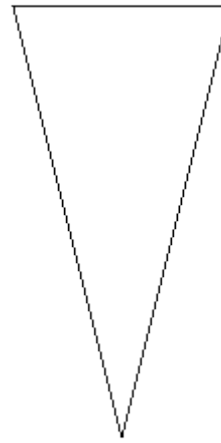
Tid

Beteende

Energi

Orientera
Spåra/lyssna
Stanna upp/smyga
Jaga ifatt
Hålla fast
Ruska/avliva

Av detta ser man att en stor del av tiden under jakten går åt till att orientera, spåra och lyssna efter byte, men att dessa beteenden inte kräver så mycket energi. Däremot att hålla fast bytet och avliva det kräver mycket energi men tar inte så mycket tid. Många hundraser är avlade på ett av dessa jaktbeteenden, t.ex. är många terrierraser avlade på att hålla fast ett byte och avliva det, medan andra raser, t.ex. blodhunden, är avlade på att kunna spåra bra. När det gäller Shiban är denna ras inte avlad på något specifikt jaktbeteende, utan har kvar alla olika beteenden. Alla dessa jaktbeteenden kan man se när hundar leker, t.ex. jagar föremål, ruskar leksaker.

Hundar skapar livslånga vänskapsband och det kan ta lång tid för en hund att knyta an till en ny flock. Ingrid rekommenderar att man låter sin hund endast leka med några andra hundar och påpekar att det inte är normalt för en hund att leka med alla den stöter på. När det gäller aggression hos hund finns det flera olika orsaker till aggression som Ingrid gick in på lite grann. Det finns dominansaggression, äganderättsaggression (inkluderar konkurrensaggression och syskonrivalitet), territoriell aggression (vaktar sitt revir), bytesaggression, rädslaaggression (inkluderar smärtinducerad aggression), hanhundsilska och tikilska, och idiopatisk ilska (aggression utan påvisbar orsak). När det gäller rädsla skiljer man på generell rädsla då hunden är ängslig och orolig i många olika situationer, och specifik rädsla. Exempel på specifik rädsla är skotträdsla, eller rädsla mot okända människor.

Eftersom Ingrid själv jobbat som mentalbeskrivare berättade hon en del om detta. Dessa tester kallas ofta kort och gått för MH, vilket står för mentalbeskrivning hund. Ingrid var noga med att påpeka att ett MH *beskriver* och inte bedömer en hunds reaktioner vilket det ibland felaktigt påstås. Ett MH tar ca 30 min och består av 10 olika stationer där bl.a. olika typer av lek, reaktion på det okända (spöken) och skott registreras. Idag har över 50.000 hundar av 230 olika raser i Sverige genomgått ett MH. Alla MH test registreras och när minst 30 individer av en ras har genomgått det görs ett diagram av rasen. Ingrid visade upp ett flertal diagram och beskrev i huvuddrag vad de står för. (Den som är intresserad av att se hur ett sådant diagram ser ut kan gå in på www.genetica.se). Något diagram för Shiba finns inte då endast ett fåtal Shibor har testats hittills. Det stora problemet med MH är att det är ofta svårt att få tid att testa sin hund då det är lång kö. Testet kräver också utbildade mentaltestare och utbildade figuranter och är därmed ganska omständigt att genomföra. Ingrid föreslog att man skulle utveckla ett enklare test med moment som är lätta att identifiera och banor som är lätta att ta med sig. Ingrid avslutade sitt föredrag med att läsa ett stycke ur sin bok "Etologiboken" som hon kallat "Bara en hund":

"De arbetar för oss, tillsammans med oss. De ser åt den blinde, hör åt den döve. De hjälper barn som inte kan kommunicera att bli förstådda. Ger den ensamme sällskap och livskvalité. Och de roar oss. Är redskap i olika sporter, busar på cirkus och charmar oss med upptåg. En hund. Bara en alldeles vanlig hund.

Var kommer den ifrån? Varför ville den stanna? Hur tänker den? Alla ursprungsbefolkningar alla stammar över hela jorden lever med hundar omkring sig. Har gjort det så länge, över 15.000 år, kanske längre. Hundar finns avbildade i aboriginers klippmålningar, i europeiska grottmålningar och i modern tid är de symboler för pålitlighet hos skokrämer och grammofonbolag, för vakenhet hos en nutida kvällstidning. De är omskrivna, besjungna och de är älskade.

Hur ser de på oss? Vi som omskapat deras utseende efter behag, vi som kräver att de anpassar sig till ett samhälle vi nästan inte klarar själva. De klarar det. De är sprugna ur ett djur som, liksom vi själva, lever i alla slags miljötyper, från heta ökenområden till kalla polartrakter.

De är så läroaktiga och deras sinnen är så överlägsna våra att det nästan är ofattbart. Lavinhundar, räddningshundar och minhundar räddar liv varje dag, polishundar letar efter stulna ägodelar och den som stal dem. Vallhundar tar hem fårhorden, herdehunden bevakar fåren och skyddar dem mot rovdjur. Jakthundar spårar upp allt från tryckande ripor till björnar. Hundar drar eskimåer över milsvida glaciärer och fiskar på djupt vatten åt italienska fiskare. De skyddar oss i fredstid och i krigstid. De värmer våra frusna hjärtan med sin kärleksfullhet. De är våra hjälpare och våra vänner.
En hund. Bara en alldeles vanlig hund."

Om du är intresserad av att veta mer om hundars ursprung och beteende kan jag varmt rekommendera Ingrid Tappers bok "Etologiboken".

Nedan: Sesamfärgad eller som man ibland kallar det viltfärgad, shiba.
Här ser man tydligt hundens släktskap med vargen, ovan.

